

Prof. Taner Akçam: 1915'te Ermeni ayaklanmaları olduğu iddiası yalan

Posted on 14/05/2015

Ermeni katliamının üzerinden bir yüzyıl geçti. 24 Nisan yaklaşırken tartışmayı başlatan Papa Francis'in katliamı "genel olarak geçen yüzyılın ilk soykırımı olarak kabul edilen" ifadesi oldu. Papa Francis'in sözlerine Vatikan'dan "Alıntı bağlamında kullandı" düzeltmesi geldi ancak bu açıklama Francis'in bazı Türkiyeli siyasetçilerin hedefi haline gelmesine engel olmadı. Başbakan Ahmet Davutoğlu katliamla ilgili yaptığı taziye açıklamasında "Ermenilerin hatırasına sahip çıkmak tarihi ve insani görevimiz" dedi, ancak 1915'in kötü hatıralarını "soykırım" olarak niteleyenleri miting meydanlarında hedef aldı, Papa Francis'e İspanya'da 13. yüzyılda kurulan engizisyon mahkemelerini hatırlattı.

100. yılda Almanya, Avusturya, Çek Cumhuriyeti, Rusya ve Avrupa Parlamentosu, yaşanan kitlesel kıyımı "soykırım" olarak tanıırken ABD Başkanı Barack Obama "Büyük felaket" ifadesini yineledi.

Türkiye kamuoyu "Soykırım mı, değil mi" tartışması yaparken ezberler tekrarlandı ve "Soykırım değil" pozisyonu alanların önde gelen argümanlarından biri yine "Ermeni ayaklanması" oldu.

ABD'deki Clark Üniversitesi'nde öğretim üyesi Prof. Dr. Taner Akçam bu "bilgi"yi sorguluyor ve "Sistemli ve düzenli bir Ermeni ayaklanması daha sonra icat edildi. Böyle bir şey var olsaydı, belgeleri olurdu" diyor. Akçam sözlerine şöyle devam ediyor:

"Bunların yalan olduğunu kavramak bile insana acı veriyor. Ayaklanma dedikleri olaylara tek tek bakarsanız ne dediğimi anlarsınız. Genekurmay Başkanlığı'nın 8 ciltlik eserinde

yayınlandı bu belgeler. Ama galiba kimsenin okuduğu yok... Örneğin, Ermeni ayaklanması dedikleri Zeytun sadece askerden kaçan gençlerle çatışma... Zeytun Ermeni halkı da gençlerin tutumunu onaylamıyor. Bitlis’de Taşnak temsilcisi, Askeri yönetici ile birlikte hareket ediyor. Bunların hepsi bölgeden yazan subayların raporlarında yer alıyor.”

Yüksek sesle yapılan soykırım tartışması sırasında unutulmuş “1915’te ne oldu?” sorusuna Prof. Taner Akçam’ın verdiği yanıtlar şöyle:

Kağan Sezgin: 1915 olaylarını nasıl tanımlamalıyız? Soykırım mı, tehcir mi, katliam mı?

Taner Akçam: Bu söylenen tanımların hepsi doğru. Bu bir soykırım. Çok basit bir nedenden dolayı soykırım. Çünkü “soykırım” kelimesini bulan kişi Rafael Lemkin, kelimeyi Ermenilere yapılanlardan dolayı buldu. Şimdi penisilin ilacını bulan adam, ben şu hastalık için bir ilaç buldum ve adını da penisilin dedikten sonra, vay efendim bu ilacın adı penisilin olmaz, demenin bir âlemi var mı? Tam bir saçmalık bu.

Rafael Lemkin 1921 yılında, öğrenci iken Talat Paşa’nın öldürülmesi ile ilgili davayı duyup, davadan çok etkileniyor ve bir şeyi anlamıyor ve hocasına soruyor, “Bir insan bir milyon kişiyi öldürmekle suçlanıyor ama serbestçe dolaşıyor (Talat Paşa) ve ama diğer bir insan sadece bir kişiyi öldürdüğü için cezalandırılmak isteniyor. Bu nasıl bir şey?” Hocasının cevabı şu, “Bir çiftliği düşün, civcivleri var, çiftlik sahibi civcivlerini öldürüyor” diyor, “sen karışamazsın, seni ilgilendirmez, civcivler onun ve istediğini yapar”. Hocasının anlatmak istediği ulusal egemenlik kavramıdır. Bir devletin iç işlerine karışamaz ve devlet adamları kendi vatandaşlarına istediklerini yaparlar. Bunun üzerine Lemkin, “Ama insanlar civciv değil” diye cevap verir ve sonra okuduğu dalı bırakıp, hukuk okumaya karar verir. Amacı devlet görevlilerinin işledikleri toplu katliamlardan dolayı yargılanmasını gerektirecek bir kanun yaratmak, ve başarıyor da.

“Soykırım” kelimesini ilk defa 1944 yılında bir kitabında tanıtıyor ve uzun mücadelelerden

sonra, 1948’de Birleşmiş Milletlerden bir sözleşme olarak geçiriyor. Bu tarihten önce ve sonra verdiği tüm röportajlarda, yazdığı tüm yazılarda sürekli olarak, “ben bu kavramı Ermenilere yapılanlardan dolayı buldum” diyor. Şimdi bizim “bu kavram yanlıştır” diye bir tartışmaya girmemiz -açık söyleyeyim- abesle iştigaldir. Artık Türkiye’nin bu ilkelikten kurtulması, bunu aşması gerekiyor.

“İnkarcıların tek makul argümanı yok”

Jjenosit kavramı Holokost için söyleniyor. Orada bir sistematiklikten bahsediliyor. Ermeni katliamında da bu söz konusu mu?

Eğer sistematik bir düşünce olmasaydı 1915’in mayıs ayından başlamak üzere 1917’ye kadar 1.3 milyon insanı sürüp 1 milyonun üzerindeki imha edemezsiniz. Bu kadar insanın ölüyor olmasının İstanbul’da planlanmadığını iddia eden şaşkınların cevap veremeyeceği gerçek şudur: demek ki bu ölümlere rağmen sürgünleri durdurmaya gerek görülmemiştir. Bu kadar insanın bu kadar uzun zaman süresine yayılarak öldürülmesi ve imha edilmesi, onların yerlerinde kalmasına tercih etmiştir. Ölümün emrini kendisi vermediğini, aleyhteki onlarca ve yüzlerce belgeye rağmen kabul etsek bile, bu ölümlerin meydana gelmesine zemin hazırladığı, ölümlerin olduğunu bilerek insanları sürmeye devam ettiği bir vakıdır. Yani neresinden bakarsanız bakın, inkarcıların tek bir makul argümanı bile yoktur.

‘Ermenilerin sürüldüğü şehirlere nüfusun yüzde 10’una göre kota koyuldu’

Osmanlı hükümeti daha doğrusu İttihat ve Terakki Partisi Osmanlı sınırları içerisinde yaşayan Ermeni vatandaşlarını buldukları yerden sürerek imha etme kararı almıştır ve sistemli bir biçimde bunu uygulamıştır. Şöyle bir soruya herkesin cevap vermesi lazım: Talat Paşa’nın 1918 başına ait kendi resmî rakamlarına göre sürgün edilen Ermeni sayısı aşağı

yukarı 1.3 milyondur. Bu kadar Ermeni, buldukları bölgelerinden çıkarılmış Suriye ve Irak'a sürgün edilmişlerdir. 1918 yılında müttefik kuvvetler Irak ve Suriye'yi işgal ettiklerinde burada 150 bin civarında olduğunu tahmin ettiğimiz insanla karşılaşmışlardır. Bu 1918 tarihine kadar Osmanlı Devleti'nin topraklarına kimse girmedi. Sürülen insanların resmî rakamı da 1.3 milyon; geriye de 200 bin kişi kalmış. Peki, bu aradaki rakam nerede? Buhar mı oldular bunlar? Uçtular mı?

Başka bir bilgi vereyim size, Osmanlı hükümetinin kendi gizli yazışmalarından; İçişleri Bakanlığı bütün bölgelere özellikle Halep, Musul, Beyrut ve Şam gibi yerlere yolladığı yazılarda Ermeniler oraya geldikleri zaman oradaki Müslüman nüfusun yüzde 10'u nispetinde yerleştirilmesini ve asla Müslüman nüfusun yüzde 10 unu geçmesine izin verilmemesini emreder. Peki oradaki Müslüman nüfus ne kadar 1.8 milyon; peki bunun yüzde 10 u ne kadar ediyor; 180 bin kadar. Peki sürdüğün 1,3 milyon Ermeni'yi nasıl %10 veya 180,000 haline sokacaksınız? Şimdi anladınız mı niçin ne kadar Ermeni'nin hayatta kaldığını; işte bu da imhanın çok sistematik yapıldığını gösteriyor.

“Göç yolunda suçu Kürtlere atıyorlar, şehirdeki Ermenileri kim öldürdü?”

Haydi diyelim ki hiç kimse bu sistematığe inanmıyor, size başka bir soru daha sorayım: 1915 Mayısından, 1915 Ekim-Kasımına kadar sürgünler devam etti; Haziran - Kasım sürgünden hayatta kalan, yani Suriye'ye ulaşabilen Ermeniler buralara yerleştirildiler. Peki daha sonra bu yerleşen insanları niye öldürdüler? Haydi, diyelim Kürdistan dağlarında kontrolleri yoktu. Koca 4. Ordu'nun kontrol bölgesinde, dümdüz arazide, 1916'nın Mart ayından başlayarak 1917 başına kadar 250,000 civarında insan niye öldürüldü? Göç yollarında kabahati Kürtlere yıkıp kurtulmaya çalışıyorlar. Peki burada kime yıkacaksınız suçu?

1915 Kasımında başlayarak ve ama esas olarak 1916 ile birlikte Halep ve civarında kurulmuş olan başta Resulayn ve Rakka gibi kasabalar olmak üzere, Muncub, Mamure,

İslahiye, Katma, Bab, Mesekene ve Dipsi gibi tüm toplama kampları ve yerleşim yerleri boşaltılarak Ermeniler yeniden Der Zor çöllerine sürüldüler ve 1917 başına kadar imha edildiler. Bu bilgilerin belgeleri ortada. Haydi şimdi diyelim ki Anadolu'dan Ermenileri boşaltırken "hükümet kontrol edemiyordu" bahanesini buldunuz; peki Suriye'ye yerleşmiş ve rakamı 1916 Ocağı itibariyle 500 bin civarında olan Ermenileri niye yerlerinden yurtlarından ettiniz? Hani amacınız iskan-yerleştirme idi? O halde yerleşmiş Ermenileri niye yerlerinden zorla çıkarttınız? Niçin 1916 Martından itibaren jandarma birliklerini kullanarak imha ettiniz? Dağlık değil, düz orası ve tüm alan 4. Ordu'nuzun doğrudan kontrolü altında...

Bence bu inkar saçmalığını hiç uzatmaya gerek yok. Alman, Avusturya, İngiliz, Amerikan ve Osmanlı arşivleri hepsi aynı hikâyeyi söylüyor bize. Sonuçta İttihat ve Terakki Partisi savaş yıllarında Anadolu'daki Ermeni nüfusunu imha etmeyi gündemine aldı ve sistematik olarak bu planı 2 yıl boyunca da uyguladı.

'Amaç Hristiyan nüfusu azaltmaktı, Rumlar sürüldü, Ermeniler imha edildi'

Peki, bunun tarihsel bir gelişimi var mı? Bu savaş sırasında alınan ani bir karar mı yoksa on yıllar öncesinden mi düşünülmüştü?

İttihat ve Terakki Partisini 1913'te Balkan Savaşı'nı kaybetmesiyle birlikte Anadolu'yu İslam-Türk çoğunluk ekseninde homojenleştirmek istediğini biliyoruz. Bu doğrultuda özellikle 1914 yılı boyunca, Ege Bölgesinde, özellikle sahil şeritlerinden Rumları Yunanistan'a sürdüler. Amaç bu bölgelerdeki Hristiyan nüfusunu azaltmaktı. Ermeniler de bu anlayışa uygun imha edildiler, çünkü onları gönderecekleri bir ülke yoktu.

Ermenilere yönelik imha kararını ne zaman ve nasıl aldıkları konusunda elimizde bazı belgeler var. Bu belgelere göre imhaya yönelik nihai kararın 1915'in mart ayın sonlarında alınmış olması kuvvetle muhtemel. Bunun çeşitli kanıtları var. Fakat bundan önce, örneğin

savaştan önce herhangi bir imha karar alınmış mıydı bilmiyoruz! Burada Nazilerin, Yahudileri imha kararını aldıkları söylenen meşhur 1942 Wannsee Konferansını hatırlatmak isterim. Aslında bu toplantı, daha önce alınmış imha kararlarının sistematik bir hale sokulması amacıyla düzenlenmişti. İmhalar bu tarihten çok önce başlamıştı.

'İttihatçılar 1914 Şubat Reform anlaşmasını, Doğu Anadolu'nun kaybedilmesi olarak okudu'

Şimdi 1915 Mart sonu kararı gerçekten nihai karar alındığı an mıdır, yoksa Wannsee konferansı gibi, daha önce alınmış bir kararın uygulamaya sokulması mıdır, bilmiyoruz. Benim kanaatim savaştan önce böyle bir kararın alınmadığıdır. Neye dayanarak söylüyorum bunu? Talat Paşa'nın içişleri bakanı olarak 26 Mayıs 1915 tarihinde başbakanlık makamına yazdığı uzun bir rapora dayanarak... Burada Talat Paşa mealen diyor ki, "1914 Ermeni reform tasarısının imzalanmasıyla birlikte Doğu Anadolu'daki bazı vilayetlerin yabancıların kontrolüne geçme tehlikesi ortaya çıktı ve tıpkı Avrupa'da olduğu gibi buradaki topraklarımızı da kaybedecektik." Yani 1914 Şubat Reform anlaşmasını, İttihatçılar Doğu Anadolu bölgesinin kaybedilmesi olarak okuyorlar. Ve o mektubunda Talat Paşa, devamla diyor ki, "ülkemiz için bir baş belası haline gelen bu Ermeni reform meselesini nihai bir biçimde halletmek için bazı şeyler düşünüyorduk ki savaş çıktı." Yani ittihatçılar savaştan önce Ermeni reform problemini kökten halletmek düşüncesindediler ve bunun için de aralarında tartışıyorlar. Ama savaş çıkıyor, ve Talat Paşa diyor ki, "savaşla birlikte, komutanlarımızın önerileriyle de geçici bazı önlemler aldık" ve ama diyor "şimdi artık konuyu sistemli bir hale sokmanın vakti gelmiştir."

Elimizde başka ilginç belgeler de var; ben bunları kitaplarımda yayınladım. Örneğin Kasım 1914'de Erzurum ve Van gibi vilayetlere yolladıkları telgraf emirlerinde, "Ermeniler ile ilgili nihai karar elinize ulaşıncaya kadar yerel ihtiyaçlarınıza göre hareket edin", diyor.

Tüm bunlardan çıkarak, İttihatçılar için iki önemli dönüm noktası olduğunu düşünüyorum. Birisi 1914 Şubat reform anlaşması; bu anlaşma ile birlikte yani savaştan önce böylesi bir imha fikri oluşmaya başlamış olabilir. İkincisi, savaşın gidişatıyla birlikte, özellikle Çanakkale’de yaşanan ölüm kalım günleri ve Sarıkamış yenilgisi sonrası, artık İstanbul’u dahi koruyamayacaklarını zannettikleri bir anda bu imha kararını almış olmaları kuvvetle muhtemeldir.

“İttihatçılar 1912 yazına kadar Taşnaksütyun Örgütüyle birlikte hareket ediyordu”

Peki Ermeniler gerçekten de bir iç tehdit oluşturuyor muydu, bir iç savaş çıkacak mıydı?

Elimizdeki verilere göre, hayır. Ama Osmanlılar “Ermenileri bir iç tehdit olarak gördükleri” tezini kullandılar. Niçin bir iç tehdit değillerdi? Çünkü, İttihat ve Terakki İstanbul’da 1912 yazına kadar Taşnaksütyun Örgütüyle birlikte hareket ediyordu. Savaş başladığı zaman bile, ortada ayaklanma izlenimini verebilecek, büyük kapsamlı bir faaliyet yoktu. Valilerin İstanbul’a bölgelerinde her şeyin sakin olduğu yolunda yazdıkları onlarca telgraf var.

Ayrıca şöyle bir şeyi de bilmek gerekir; 2 Ağustos 1914’te genel seferberlik ilan edildiğinde 18 ile 45 yaş arasındaki bütün Ermeni erkekleri askere alındılar. Ve bu Ermeni askerler önce düzenli birliklerdeydi. Daha sonra bunlardan yavaş yavaş amele taburları oluşturuldu. Amele taburlarındaki Ermeniler imha edileceklerdir. Osmanlı ordusunda ne kadar Ermeni askerinin olduğu, ne kadarının bu amele taburlarına konulduğu bilgisi bizde yok. Bunların bilgileri muhtemel vardır fakat Genelkurmay arşivinde saklı tutuluyor bunlar.

“1915 başında Osmanlı için savaşan Ermeni askerleri vardı”

1915 Ocak-Şubat aylarında bile savaşan birliklerde Ermeni asker var. Sarıkamış’ta savaşan

onlarca ve yüzlerce Ermeni var. Ruslar tarafından esir alınan Ermeni asker sayısı 150'nin üzerinde, öldürülenleri bıraktım artık. Sarıkamış'ta, bizzat Enver Paşa'yı ölümden kurtaran bir Ermeni askerdir. Osmanlı Ermeni askeri. Sirtında taşıyor kilometrelerce. Enver Paşa bunun için, teşekkür mektubu yazıyor Ermeni piskoposuna. Ve bu mektup 1916'da dönemin basınında yayınlanıyor. Eli silah tutan Osmanlı Ermeni'si esas olarak orduya alınmış ve sonra imha edilmiştir. Hikayenin özeti budur.

Sistemli ve düzenli bir Ermeni ayaklanması daha sonra icad edildi. Böyle bir şey var olsaydı, belgeleri olurdu. Bunların yalan olduğunu kavramak bile insana acı veriyor. Ayaklanma dedikleri olaylara tek tek bakarsanız ne dediğimi anlarsınız. Genelkurmay Başkanlığının 8 ciltlik eserinde yayınlandı bu belgeler. Ama galiba kimsenin okuduğu yok... Örneğin, Ermeni ayaklanması dedikleri Zeytun sadece askerden kaçan gençlerle çatışma... Zeytun Ermeni halkı da gençlerin tutumunu onaylamıyor. Bitlis'de Taşnak temsilcisi, Askeri yönetici ile birlikte hareket ediyor. Bunların hepsi bölgeden yazan subayların raporlarında yer alıyor.

Özetle, özellikle 1915'in Şubat, Mart aylarında yaşandığı söylenen, "ayaklanma" diye bizim gencecik inşalarımıza, gençlerimizin beyinlerine zorla sokulan şey aslında, asker kaçaklarıyla girilen sınırlı çatışmalardır!

'Sarıkamış yenilgisinden dolayı ayaklanma palavrası çıktı'

Bütün bunlar Sarıkamış yenilgisinden sonra büyük bir ayaklanma palavrasına çevrildi ve o ayaklanma palavrası bugün hâlâ da gidiyor.

Bir başka örnek daha vereyim: Türkiye'de çok yaygın bir propaganda var değil mi: Ermeniler, askerden kaçtılar, savaş cephesinde telgraf hatlarını kestiler, posta arabalarına saldırdılar vb. vb...., savaştan kaçanlar var doğru ama herkes kaçmış, Ermenisi, Rumu, Türkü, Kürdü, Müslümanı... Mesela bir yerde posta arabasına saldırı olmuş, İç İşleri Bakanı

Talat Paşa soruyor: Posta arabasına saldıran çetenin kaç Türk, kaç Kürt, kaç Çerkez ve kaç Ermeni Rum diye... Cevapta da, şu kadar Rum, şu kadar Müslüman vb. deniyor. Çünkü bunlar asker kaçakları... yiyecek sorunları var ve sağa sola saldırıyorlar.

“İmhaları duyan hükümet mensupları, daha sonra ‘haberimiz yoktu’ deyip sıyrılmak istedi”

Talat Paşa’nın dışındaki hükümet üyeleri de biliyor muydu bunu? Bazı hükümet üyelerinin bu olayı daha sonradan öğrendiği de söyleniyor. Hatta sonradan öğrenenlerle, haberdar olanlar arasında tartışmalar da yaşanıyor.

Yanlış duymamışsınız, bunları daha sonra bu insanlar kendi ifadelerinde söylediler. Soykırım, esas olarak İttihat ve Terakki Partisi’nin merkez komitesinin emriyle uygulandı ve hayata geçti. Hükümet üyelerinin böyle bir imha kararına katılması söz konusu değildir. Ancak bu imhaları duydular ama bir şey yapmadılar. Sonra da “Haberimiz yok bunlardan” diye kendilerini kurtarmaya çalıştılar. Haberleri elbette var, yani olmaması mümkün değil. Çünkü bu haberler İstanbul’a geliyor, başta Almanya ve Amerika düzenli olarak Hükümet üyelerinde açıklama istiyor vb. vb.. Said Halim Paşa ilginç bir örnektir. “Bize tehciri askerler istiyor, dediler, biz de askeri tedbirdir diye karar aldık. Ama sonra imha olduğu haberleri gelince ben bunları Talat’a sordum, Talat da bana, bir şey yok, dedi” diyor. Kendisini savunmak için de, “bölgelere heyet yolladık, Talat heyetin raporunu benden sakladı” diyor.

Düşünebiliyor musunuz? Bir Hükümet’in başı, bir süs çiçeği gibi, ciddiye alan yok... Ama biliyor ne olduğunu ve istifa etmeyi bile düşünmüyor. 1918’den sonra ise kendilerini temize çıkarmaya çalışıyorlar.

Alman tarihçi Guenter Lewy, 620 ila 640 bin arasında Ermeni’nin katledildiğini söylüyor.

Guenter Lewy'nin bana bir soru olarak sorulması bile yanlış. Lewy kusura bakmasın ama sıradan bir cahil. Türkçe bilmemesi bir problem değil diyelim, ama 1916'da Diyarbakır'ın işgal edildiğini yazan; 1919-21 duruşmalarından Trabzon ve Yozgat davaları olarak adlandırılan davaların Trabzon ve Yozgat'ta olduğunu zannediyor.. Üzerinde konuştuğu İstanbul davaları konusunda tüm bildiği, benim vaktiyle Almanca olarak yayınladığım bazı belgeler. Kendisi istemişti, ben de vermiştim. Bir kenara bırakalım Lewy'i.

Resmi rakam şu: 1918'in Kasım ayında yeni Osmanlı hükümeti savaş kayıpları ile ilgili bir soruşturma komisyonu oluşturdu. Bu komisyon bulduğu rakamları Mayıs 1919'da açıkladı. Buna göre, Birinci Cihan Harbi yılında öldürülen Ermeni sayısı 800 bindir. 1928 yılında Türk Genelkurmay Başkanlığı Birinci Cihan harbindeki kayıplar konusunda bir çeviri kitap yayınladı. Orada 800 bin sayısı vardı. Kitaba dipnot düşen Genelkurmay, "bizdeki rakamlarda bu yöndedir", dedi. Bu sayı sadece 1918'e kadar olan ölümlerle ilgilidir. Buna daha sonra Kafkasya'daki Ermeni ölümlerini de eklersek bir milyon civarında bir sayıya ulaşırsınız.

1918-19-20 yıllarında insanlar daima bu 800 bin sayısını kullanıyordu. Mustafa Kemal'in kendisi de bu sayıyı defalarca kullandı. Örneğin Amerikalı General Harbor'la 1918 Eylülünde konuştuğunda bu rakamı verdi. Dolayısıyla, Guenter Lewy efendi şu rakamı vermiş, Britanica Ansiklopedisi bu rakamı vermiş, Kamuran Gürün, Halaçoğlu şu rakamı dillendirmiş, laf-ı güzaf bunlar.

İntikam saldırıları oldu mu?

Bu olayların sonrasında Ermeniler, intikam almak gibi tepkilerde bulundular mı?

İki tür intikam eylemleri oldu. Birincisi adalet aramayı temsil eden eski Yunan tanrıçası "Nemesis" isminden esinlenerek kurulan bir örgütün intikam eylemleri oldu. Karar, 1919

yılında Taşnaksütyun örgütünün yıllık parti kongresinde alındı. 4 önemli İttihatçı lider öldürüldü. Talat Paşa, 1921 Mart ayında Berlin’de, Said Halim Paşa Aralık 1921’de Roma’da, Bahaddin, Şakir ve Cemal Azmi (Trabzon valisi) 1922 Nisan ayında ve Cemal Paşa Temmuz 1922’de Tiflis’te öldürüldüler. Bu ekip tarafından öldürülmüş bazı Ermeniler de vardır.

Bir de, 1918’in ocak ayı sonrası yapılan intikam eylemleri vardır. Bolşevik devriminden sonra Rus askerleri Doğu Anadolu’yu terk ederler. Orada, Andranik’in komutanlığında bir Ermeni ordusu vardır. Vehip Paşa komutanlığındaki üçüncü ordunun ilerleyip Erzincan, Erzurum gibi yerleri işgal etmeye başladığında geri çekilen Ermeni ordusu, bazı yerlerde Müslüman katliamları yaptılar. Bizim Genelkurmayımızın konuya ilişkin yayınladığı bütün belgeleri ben tek tek okudum, rakamları topladım! Bu belgelere göre 5,000’nin üzerinde Müslüman öldürülmüş. Ama buna elbette Kafkasaya’da 1919-1920 yıllarında öldürülen Müslümanları da eklemek gerekir. Kesin bir rakam verebilmem zor ama 10,000 üzeri gibi bir tahminde bulunmak yanlış olmaz.

“Ermeniler 20’lerden beri konuşuyor, Asala’dan sonra Türkiye gündemine girdi”

Türkiye’de Ermeni sorunu ya da soykırımını ne zamandan beri konuşuluyor? 1921’den beri mi, soykırım kavramsal olarak ilk defa ortaya çıktığından beri mi? Asala’dan sonra mı konuşulmaya başlandı?

Çeşitli aşamaları var. İmha elbette Ermeniler için her zaman bilinen, konuşulan ve yazılan bir konuydu. Daha 1920’lerde 30’larda bile imha konusunda sürekli yazdılar, konuştular, kitaplar yayınladılar, bunların hepsi Ermenice dilinde mevcut. 1948’de soykırım kelimesi çıktığında, hemen kullanmaya da başladılar. Zaten Lemkin’in bir Ermeni arkadaşı da vardı ve Lemkin’e yardımcı oldu. Lemkin Ermeni gazetelere beyanat verdi, yazı yazdı.

Ermenilerin, Uluslararası planda anmaları ise, 1965 yılında başladı. Hem Beyrut'ta hem de Ermenistan'da "Soykırımın 50. yılı" ile birlikte anma toplantıları organize edilmeye başlandı. Ve o sıralarda da soykırım kelimesi sürekli kullanılıyordu Ermeniler tarafından. Yani 1965 önemli bir dönüm noktasıdır.

Bir diğer dönüm noktası -hakkınız- Asala eylemleridir. Asala'nın eylemleriyle birlikte bu konu gündeme oturdu ve daha çok Türk Dışişleri Bakanlığının önemli sorunlarından birisi oldu. Türkiye'de, eğer Esat Uras'ın 1950'lerde yayınladığı kitabı saymazsak, Ermeni konusundaki ilk kitapların diplomatlar tarafından yazılmış olması tesadüf değildir. Keşke bu cinayetler olmasaydı ve bu cinayetlere gerek kalmadan konu gündeme gelebilseydi.

Bir diğer önemli dönüm noktası 1991 yılıdır. Bu yıl Ermenistan bağımsız bir devlet oldu ve Türkiye bu konuyla ilgilenmek zorunda olduğunu gördü. Bu tarihle birlikte soykırım konusu ciddi bir uluslararası sorun olmaya başladı. Eklenecek başka aşamalar da var. Bence bizlerin Türkçe kitap yayınlamaya başlamamız; Hrant Dink'in Agos gazetesini çıkartması; İnternet üzeri yaygın tele komünikasyon; Amerikan ve Fransız senatolarının soykırımı kararlarını almak için girişimde bulunmaları, Fransa'da kanun çıkması gibi, daha çok dış kaynaklı nedenlerle de bu konu giderek gündeme geldi. Daha çok da gelecek bundan sonra da... Öyle görünüyor.

Çünkü Türkiye'de artık büyüyen bir sivil toplum var ve bu insanlar artık bu konuyla da yüzleşmeleri gerektiğinin fark ediyorlar.

"Hükümet beyin yıkamayı bıraksa en geç 6 ayda çözüm üretilir"

Bu mesele "Ne mutlu Türk'üm diyene" ve "Türkiye üç tarafı denizlerle, dört tarafı düşmanlarla çevrili bir ülke"lerle büyütülenlere nasıl anlatılmalı?

Vallahi bu tabii ki hükümetin bu anlatmanın önündeki engelleri kaldırmasıyla mümkün. Yani şöyle bir örnek vereyim, işin zor olduğunu gösteren bir örnek bu. Bugün hâlâ Türk ders kitaplarında Ermeniler ulusal güvenliğimize yönelik bir tehdit olarak görülüyor ve böyle okutuluyor.

Ermenilerin ulusal güvenliğe tehdit olarak gösterildiği, okutulduğu bir ülkede elbette ki bu sorunun çözümü doğrultusunda kolay adım atılamaz. İlk yapılacak iş, hükümetin bu ırkçı, nefret söylemi dolu ders kitaplarını gündemden çekebilmesidir. Ben eğer ortamı oluşturulursa, Türkiye insanına geçmişte yaşanmış bu cinayetlerin kolayca anlatılabileceğine inanıyorum. Güneş balçıkla sıvanmaz ki... Kürt bölgesinde Kürt insanı, bölgesinde neyin yaşandığını çok iyi biliyorlar. Bugün eğer hükümet, tek taraflı beyin yıkama çalışmasına son verse üç ayda bilemedin altı ayda gerçekten sonuç alınabilir bu konularda.

Bana göre, aslında insanlar biliyorlar, neyin yaşandığını. Hrant'ın ölümünden sonra artık bu memlekette “ya galiba tarihte kötü bir şeyler olmuş” diyenlerin çoğunluk olduğunu düşünüyorum. “Bu devlet bir tane gazeteciye dayanamayıp öldürdüyse, tarihte Allah bilir neler yapmışlardır”, diyen bir çoğunluktan söz ediyorum. Hrant'ın öldürülmesinden sonra, Türk insanının kalbi artık bizim gibi düşünen insanlardan yanadır. Gönüller, 1915’de yaşananların kötü hem de çok kötü şeyler olduğu fikriyle doludur artık. İnkarcılar gönüllerdeki savaşı kaybetmişlerdir. Savunmada olan artık onlardır. Bakın geçen haftalarda, Tayyip Erdoğan bile “niye savunmadayız” diye bağıyordu.

Tayyip Erdoğan bir şeyle daha şaşırarak, bu ülkede kendisine Türküm, milliyetçiyim diyen bir çok insan da bu çoğunluğa katılacak. Çünkü mesele sağcı, solcu, milliyetçi, dinci, laik olmakla ilintili değildir. Alevi, Kürt, Türk meselesi hiç değildir. Tüm mesele, milliyetçisi, sağcısı, solcusu, dincisi, Alevi’si, laiki ile, Türkü, Kürdü, Çerkez’i ile kendimiz hakkındaki, tarihimiz hakkındaki kanaati yeniden tanımlamaktır.

Dolayısıyla Türkiye’deki ana problemi insanların bilemiyor olmalarından değil, esas olarak

devletin bu konuda hâlâ ayak diriyor olmasında görüyorum. Ve bunun için de hakikaten, nasıl ki Kürtler mücadele ettiyse ve kendileri hakkındaki yalanları yırtıp atabildilerse; nasıl solcular mücadele ettiler, kendiler hakkındaki yalanları yırtıp atabildilerse; nasıl Aleviler mücadele edip kendileri hakkındaki yalanları yırtıp atabildilerse; Ermeni Soykırımını eksenindeki yalanlar da bu tür bir mücadeleyle yırtılıp atılması gerekiyor. Ve bunu mücadelesini verecek yeteri kadar Ermeni yok bu ülkede artık. Ve bu bizim onlara karşı bir borcumuz, bir görevimizdir.

Kaynak: t24.com.tr